

ОСОБОВА МОДЕЛЬ ПЕРСОНАЛЬНОЇ МЕРЕЖІ ЄВРОАНГЛІЙСЬКИХ ПІСЕННИХ ТЕКСТІВ

SUBJECTIVE MODEL OF PERSONAL NET OF EURO-ENGLISH LYRIC TEXTS

Кузьменко А.О.,

orcid.org/0000-0003-1189-1438

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

У дослідженні запропоновано дискурсивний аналіз євроанглійських пісенних текстів за функціональними структурами мовних рівнів. Оскільки пісні є інструментом самоідентифікації експедієнта та реципієнта, культурних особливостей їхніх спільнот, увага приділена поширеному стилю євродиско. Було вивчено особову модель та виявлено найпродуктивніші елементи в межах одного тексту.

Об'єкт дослідження – євроанглійські пісенні тексти, предмет – особова модель персональної мережі євроанглійських пісенних текстів. Мета – схарактеризувати сукупність засобів вираження особової моделі персональної мережі євроанглійських пісенних текстів. Задачі цієї розвідки – з'ясувати категорії стану євроанглійських пісенних текстів, визначити найпродуктивніші схеми категорії стану, охарактеризувати прототипічне особове речення, розглянути відхилення та віддаленості.

У процесі дослідження з'ясовано, що персональність є важливою структурною синтаксичною категорією, яка висвітлює ступінь віддаленості свідомості людини того референта дійсності, ментальний аналог якого (концепт) формалізується у структурі речення у функції підмета. В євроанглійських пісенних текстах персональна модель є експліцитною, моно- або поліперсональною, але головними її репрезентантами є категорії стану і особи. Персональна мережа євроанглійських пісенних текстів складається з особової та безособової моделі. Особова модель євроанглійських текстів представлена об'єктно-персональним займенником першої особи однини *I*. Також наявні девіації з прототипом, який розкривається займенниками *she*, *he* або іменниками-власними назвами (іменами) *Johnny*, *Sarah* тощо. Існують суб'єкти, які презентовані іменниками на позначення різних типів множинності на периферії речення особової моделі. Узагальнено-особовий суб'єкт, який займає проміжне положення між особовим та безособовим прототипом, репрезентується за допомогою *you* та може бути пов'язаним із суб'єктом *I*.

Ключові слова: категорія, особа, персональна мережа, пісенний текст, стан.

The study proposes a discursive analysis of Euro-English lyric texts by functional structures of linguistic levels. As songs are an instrument of self-identification of the speaker and the recipient and the cultural characteristics of their communities, attention is paid to the Euro-disco dissemination style. The personal model was studied and the most productive elements identified within a single text.

The object of study is Euro-English lyric texts, the subject is a subjective model of a personal network of Euro-English lyric texts. The purpose is to characterize the means of expression of a subjective model of a personal network of Euro-English lyric texts. The tasks of this research are to find out the voice category of Euro-English lyrics, to identify the most productive schemes of the voice category, to characterize the prototypical subjective sentence, to investigate deviations and remoteness.

The study found that personality is an important structural syntactic category that highlights the degree of remoteness of the human consciousness of a referent of reality, whose mental analogue (concept) is formalized in the structure of the sentence as a subject. A subjective model is explicit, mono- or poly-subjective, but its main representatives are the categories of voice and personality in Euro-English lyric texts. The personal net of Euro-English lyric texts consists of a subjective and non-subjective model. The subjective model of Euro-English texts is represented by the object-personal *I* – first person singular. There are also deviations with a prototype revealed by the pronouns *she*, *he* or nouns with proper names (names) *Johnny*, *Sarah*, etc. There are subjects that are represented by nouns to denote different types of pluralities in the periphery of the sentence of the model. A generalized entity that occupies an intermediate position between the subjective and non-subjective prototype is represented by *you* and may be associated with entity *I*.

Key words: category, person, personal net, lyric text, voice.

Постановка проблеми. У сучасних розвідках із нерозривності мови та культури розглядають такі традиційні лінгвістичні феномени, як мовна та концептуальна картини світу, дискурс і текст [3; 5], жанри та стилі [4]. Не виключенням стали євроанглійські пісенні тексти (ЄПТ), які є об'єктом дослідження. Предметом стала їх особова модель персональної мережі. Згідно з Л.О. Ноздріною, персональна мережа містить у собі всі засоби тек-

сту, що мають ознаку особи чи ті, в яких є посилення на особу [2, с. 27]. Персональна мережа передає систему відношень між учасниками спілкування, поєднуючись з особами адресата й адресанта, а також виражає ставлення комунікантів до предмета мовлення [1, с. 56]. На будь-якому рівні персональна мережа обов'язково експлікує один із своїх елементів, що вказує на особу/особи як предмет мовлення [8, с. 221–228]. Мета – схарак-

теризувати сукупність засобів вираження особової моделі персональної мережі євроанглійських пісенних текстів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питання категорій та персональної мережі тексту викликало зацікавлення багатьох науковців, таких як О.П. Захарова [1], Л.А. Ноздріна [2], Ю.Е. Плотницький [5], А.А. Худяков [7] та ін. На думку О.П. Захарової та Л.А. Ноздріної, *персональність* (суб'єктність) – функціонально-семантична категорія, яка співвідносить суб'єкта мовленнєвого акту з суб'єктами описуваної події [1, с. 56; 2, с. 27]. Формальним засобом вираження персональності є категорія особи, тобто особові форми дієслів та особові займенники. Погоджуючись з О.О. Худяковим, зазначимо, що категорія персональності є важливою структурною синтаксичною категорією, яка висвітлює ступінь віддаленості свідомості людини того референта дійсності, ментальний аналог якого (концепт) формалізується у структурі речення у функції підмета. З цього розуміння її сутності виходить, що аналіз персональної мережі може здійснюватися з позиції прототипної теорії, за якою вона постає як градуальна категорія, що варіюється в доволі широкому діапазоні між прототипічними особовими реченнями та прототипічними безособовими реченнями. Ці типи являють собою крайні точки, які обмежують відповідний мовленнєвий континуум [7, с. 190–198].

Постановка завдання. Згідно з окресленими об'єктом, предметом метою та раніше проведеними дослідженнями, головними задачами цієї розвідки є з'ясування категорії стану євроанглійських пісенних текстів, визначення найпродуктивнішої схеми категорії стану, охарактеризування прототипічного особового речення, розгляд відхилень та віддаленості.

Виклад основного матеріалу. У процесі дослідження вербальних засобів вираження персональної мережі ЄПТ виявлено два облігаторних утворення – персональна (особова) та імперсональна (безособова) моделі. Увага в цьому дослідженні зосереджена саме на особовій моделі персональної мережі.

Особова модель тексту охоплює всі засоби, що мають ознаки особи чи посилання на неї [2, с. 27]. Вона передає систему відношень між учасниками спілкування – адресантом (мовцем, експедієнтом) й адресатом (слухачем, реципієнтом) [1, с. 12–19]. На будь-якому рівні ця модель обов'язково експлікує один зі своїх елементів, що вказує на особу/особи як предмет мовлення [8, с. 221–228], серед яких найбільш уживаними є особові та присвійні

займенники, особові (фінітні) форми дієслів, імператив та ін. Когнітивна функція персональної моделі полягає в ідентифікації мовця або персонажа в художньому просторі, а також ступеню віддаленості дії від особи [2, с. 246].

В євроанглійських пісенних текстах персональна модель є експліцитною, моно- або поліперсональною, але головними її репрезентантами є категорії стану і особи.

Категорія стану, спираючись на протиставлення активного та пасивного начал у мовленнєвій діяльності людини, включає в себе відношення між підметом і дієсловом-присудком, спрямованість дії, яку воно здійснює, активний або неактивний характер самого підмета [8, с. 554]. У класичних визначеннях стану фігурують категорії синтаксичного (підмет, присудок, додаток) та семантичного (суб'єкт, об'єкт, дія) рівнів.

Аналіз співвідношення станів дає змогу говорити про абсолютне домінування в ЄПТ активного стану, який становить близько 97% речень. Пасивний трапляється тут радше як виняток. Розглянемо:

Walk of life feels so nice

And here's the perfect place ...

Paradise can't be nice

For you, if you can feel...

And you know you can't be cheated of your life.

(Sandra "Mirror of love")

У наведеному матеріалі чітко проілюстровано рідкісне вживання пасивності, як *you can't be cheated*. Очевидно, це можна пояснити тим, що співак та слухач, як головні діючі особи більшості ЄПТ, виступають у них як активне начало: пасивність не властива світу, в якому існують закохані один в одного люди.

Попри високу частотність активного і низьку пасивного станів, узус художнього простору ЄПТ допускає їх комбінування. Їх комбінаторика спирається на три такі схеми: «актив – актив» і «актив – пасив». При цьому схема «пасив – пасив» нехарактерна для ЄПТ, маловживаною є й схема «актив – пасив». Зрозуміло, що конструктивною тут є схема «актив – актив». Це є прямим наслідком когнітивних особливостей реципієнта, які передбачають прийнятну для свідомості експлікацію суб'єкта, предиката і об'єкта, тоді як імплікація діяча (головна риса пасивного звороту) ускладнює розуміння дитиною пропозиційної інформації, оскільки адресатом ЄПТ може виступати не лише носій мови пісні, а й пересічний іншомовний слухач.

Розглянемо найпродуктивнішу для ЄПТ схему «актив – актив», якій властивий поліперсональний вид речень.

Прототипічними особовими реченнями є такі, в яких підмет представлено особовим займенником першої особи однини *I*:

I live for your love.

Oh just set me free.

I live for your love.

Is it real?

I live for your love.

Oh just let me be.

I live for your love.

Cause I need your love to feel.

(Bad Boys Blue “I live”)

У реченнях на кшталт *I live for your love, I need your love to feel* підмет завжди має максимально особистісний, фінітний, індивідуальний, унікальний характер.

До відхилень від прототипу в незначній мірі варто зарахувати особові речення, в яких підмет позначає особу, яка представлена або іменником на позначення живої істоти, або особовим займенником (окрім першої особи однини):

Brother Louie, Louie, Louie

Oh, she's only looking to me

Oh, let it Louie

She's undercover

Brother Louie, Louie, Louie

Oh, doing what she's doing

(Modern Talking “Brother Louie”)

Відхилення від прототипу такого роду зазвичай викривають особу, яка є об'єктом симпатії мовця, а тому частотніше представлені такими особовими займенниками, як *she, he*. Трапляються поодинокі випадки використання власних назв – імен людей *Johnny, Sarah* та ін.:

Just an ordinary day

An animal will pas away, oh on

Johnny wanna live

Who's to say he got no rights?

Even not a right to life?

Don't know why it leaves you cold

Don't how to make it show, oh no

Johnny wanna live

Johnny wanna live

(Sandra “Johnny wanna live”)

На периферії речень особового типу знаходяться і такі підмети, які презентовані іменниками, що позначають різні види множини: множинність дискретних об'єктів, внутрішня множинність недискретних об'єктів, множинність як масовість, величина, продовження, множинність внутрішніх дискретних класів, множинність форм прояву різного роду абстракцій. Розглянемо:

Good girls go to heaven

Good girls go to heaven

May be when the night will fall

Baby, the loneliness will call

Oh, call me, please, call me

Oh, your dreams will never lie

Just behind a painted smile

Just call me, please call me

(C.C. Catch “Good girls go to heaven – Bad girls go everywhere”)

З наведеного матеріалу можна зробити висновок щодо існування конвергенції кількох різних видів множинності іменників у межах одного ЄПТ.

Рівновіддаленим від прототипічних особових та прототипічних безособових речень є вид речень, який називається узагальнено-особовим. Підмети таких речень характеризуються тим, що їх преференціальна сфера максимально широка, а реєстр способів вираження, навпаки, доволі вузький – це лексеми *all, everybody, everyone, people, you, they, one* [7, с. 190–198]. В євроанглійських пісенних текстах поширеними є такі речення з підметом *you*:

You are one in a million

You are one in a million

You are my love

You are everything for me

You are one in a million

You are one in a million

You caught me with your charms

When you held with your harms.

(Modern Talking “You are one in a million”)

Таке вживання особового займенника *you* є адресованістю та своєрідною рисою розмовного стилю ЄПТ. Таким чином, під значенням *you* може бути прихований не лише образ оспівуваної особи, а й адресат-слухач, що скорочує відстань між мовцем та реципієнтом.

Варто зазначити, що характерним ЄПТ є поєднання в межах одного тексту «чистих» прототипічних особових речень із підметом *I* та «проміжних» прототипічних особових речень із підметом *you*:

You're a woman, I'm a man

This is more than just a game

I can make you feel so right

Be my lady of the night.

(Bad Boys Blue “You're a woman, I'm a man”)

Подібне зумовлено тематичним навантаженням пісень ЄПТ – стосунками між людьми, дружбою та любов'ю:

You're my heart, you're my soul

I keep it shining everywhere I go

You're my heart, you're my soul

I'll be holding you forever

Stay with you together

*You're my heart, you're my soul
Yeah, a feeling that our love will grow
You're my heart, you're my soul
That's the only thing I really know*

(Modern Talking "You're my heart, you're my soul")

Євроанглійські пісенні тексти можуть представляти собою оповідь, яку веде мовець – головна діюча особа, що виражається особовим займенником *I* та виступає як основний наратор, очима якого й сприймаються події, що і спонукає біпозиційне зміщення моделі *I – you, you – I*.

Однак модель *I – you, you – I* може існувати в ЄПТ не лише як біпозиційне зміщення, але й навпаки, мати когнітивну єдність між собою *I + you* на позначення синонімічного особового займенника *we*:

*You and I belong together
You and I too proud to lie
Don't know why it took so long
Till we got this far
You and I could love forever
You and I, God knows, we'll try
In the mirror of your eyes
I am not alone
You and I*
(Sandra "You and I")

Висновки. Євроанглійські пісенні тексти мають великий вплив на реципієнта, оскільки вони насичені культурно-емоційним компонентом. Лінгвістичний інтерес розвідки спрямований на дискурсивний аспект, особливо цього лексико-граматичного значення у вербалізації. Зацікавлення викликає персональна мережа як одна з найвагоміших синтаксичних категорій, яка відображає рівень віддаленості людської свідомості. Персональна мережа євроанглійських пісенних текстів складається з особової та безособової моделі, однак перша стала об'єктом дослідження. Особова модель євроанглійських пісенних текстів представлена об'єктно-персональним займенником першої особи однини *I*. Також наявні девіації з прототипом, який розкривається займенниками *she, he* або іменниками-власними назвами (іменами) *Johnny, Sarah* тощо. Є суб'єкти, які презентовані іменниками на позначення різних типів множинності на периферії речення особової моделі. Узагальнено-особовий суб'єкт, який займає проміжне положення між особовим та безособовим прототипом, репрезентується за допомогою *you* та може бути пов'язаним із суб'єктом *I*. Перспективним вбачаємо подальше дослідження проявів євроанглійського варіанту в синтаксичній та стилістичній організації ліричних текстів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Захарова Е.П. Типы коммуникативных категорий. Проблемы речевой коммуникации. Саратов, 2000. С. 12–19.
2. Ноздрин Л.А. Взаимодействие грамматических категорий в художественном тексте: на материале немецкого языка. Москва, 1997. 40 с.
3. Панченко В.А. Песенный текст vs текст поэтический. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*. 2016. № 21. Т. 1. С. 54–56
4. Плотницький Ю.Е. Лингвистические и лингвокультурные характеристики англоязычного песенного дискурса : автореф. дис. ... канд. филол. н. : 10.02.04. Самара, 2005. 21 с.
5. Пысина И.С. Языковые особенности молодежного англоязычного дискурса. Мир языков: ракурс и перспективы. Минск : БГУ, 2018. С. 213–220.
6. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми. Полтава : Довкілля-К, 2008. 711с.
7. Худяков АА. Категория персональности/имперсональности: опыт когнитивного анализа. Когнитивная лингвистика : ментальные основы и языковая реализация. Санкт-Петербург : Тритон, 2005. С. 190–198.
8. Halliday M.A.K. On Grammar. London; New York, 2005. P. 219–230.